

KLÍMAHATÁS – AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS HATÁSAINAK KOMPLEX VIZSGÁLATA,
KÖRNYEZET ÉS TÁRSADALOM MŰHELYKONFERENCIA
Sopron, 2015.november 27.

A deprivációs folyamatok várható alakulása a klímaváltozás árnyékában

Dr. Koós Bálint
MTA KRTK RKI

A kutatásról néhány szó

- Célja
- Forrásai
- Határkövei
- Eredményei

"A Magyarország hosszú távú társadalmi és gazdasági fejlődési pályájának előrejelzése projekt Izlandtól, Liechtensteintől és Norvégiától az EGT Alapok révén 175 ezer euró támogatásban részesül."

Néhány szó a deprivációról

A szegénység főbb megközelítési módjai (Higgs, White 2000:8-9)

- Egydimenziós felfogásban – jövedelmi szegénység (relatív, abszolút);
- Többdimenziós hátrány – deprivációs megközelítés
- Szegénység mint időbeli folyamat – társadalmi kirekesztés/kirekesztődés
- Szegénység mint egyenlőtlenség

Szegénység területi dimenzióban

A szegénységet Peter Townsend nyomán (Townsend 1979: 31.) egy több dimenzióban megnyilvánuló erőforrás/lehetőség hiányként értelmezzük, amely meggátolja a társadalomban elfogadott, megszokott életkörülmények elérését, korlátozza a részvételt olyan fontos területeken, mint az oktatás, vagy éppen a munkavállalás.

Depriváció térben, időben mennyiben változékony?

Múltbeli depriváció, települési szinten 2001-2011

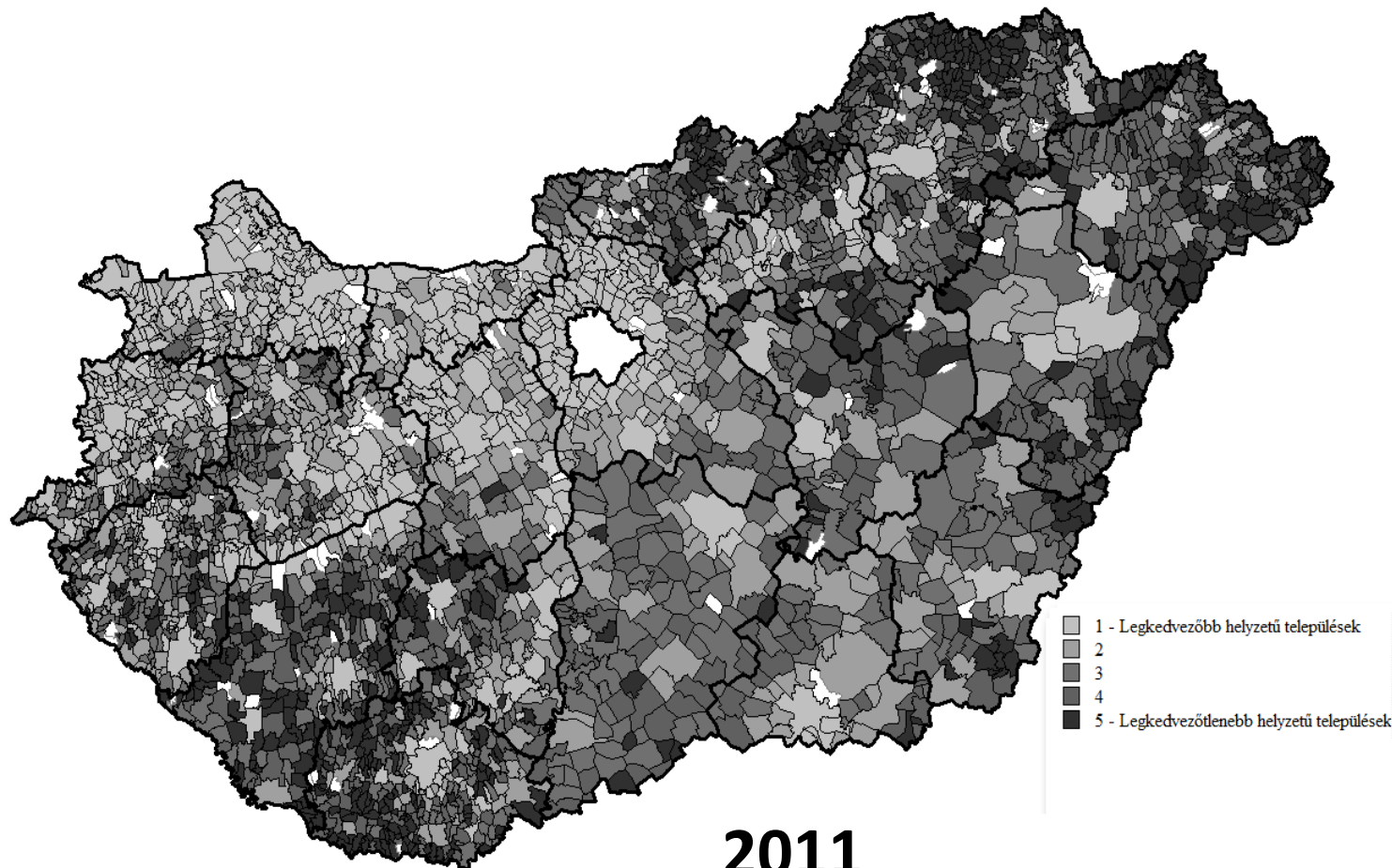
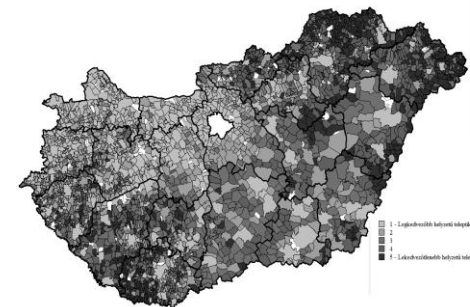
Változók kommunalitása

Változó	1990	2001	2011
100 fő 60 év felettire jutó 15 év alatti lakos	,230	,106	,259
Csak munkanélküli taggal bíró, foglalkoztatott nélküli háztartások aránya,	-	,671	,669
Munkanélküliek a gazdaságilag aktív népesség arányában	,212	,778	,762
Legalább középfokú iskolai végzettségűek a 25-x népesség arányában	,824	,481	,707
Átlag adózott jövedelem havonta egy állandó lakosra	,789	,743	,724
Komfort nélküli lakások aránya	,795	,629	,631

Területi jellemzők

- Deprivációs index értékei alapján települések osztályokba (ötödökbe) sorolása
- Klasszikus fejlettségi struktúra: DNY-ÉK, Közép-Tisza, É-MO, Román-határvidék
- Időben stabil képlet!

2001

2011

S mi várható középtávon a klímaváltozás hatásainak figyelembe vételével

- Demográfiai válság
 - Lélekszám csökkenése
 - Elöregedés
 - Gazdaságilag aktív korú népesség számának, arányának csökkenése
- Klímaváltozás
 - Demográfiai hatás (veszélyeztetett csoportok- halálozás)
 - Hátrányos helyzet új dimenziói
 - Energiaszegénység – fűtés vs. hűtés
 - Lakhatást veszélyeztető időjárás (viharkár)
 - Ivóvíz (?)

Tornanádaska, Vaja, Geszteréd - 2014

Elöregedés - depriváció

Ma alapvetően gyermekszegénység a probléma, az idősek ellátása jobban megoldott, DE

- A Nyugellátás jelenlegi rendszere nem fenntartható
 - Csökken a befizetői kör (foglalkoztatottak), miközben a eltartott kör bővül (jogosult korosztályok nagyobb lélekszámúak, és hosszabb a várható élettartam) – *Biztos, hogy 40 év munka után 20 év nyugdíj „jár”?*
- Megoldások
 - Kitolódik a nyugdíjkorhatár (60, 62, 65,...**70, 75**?)
 - Több pillér (nyugdíj mellett részmunkaidős munka, előtakarékoság)
 - Csökkenő ellátás (vs politikai érdekek)
 - Családi gondoskodás (biztosítható a külön háztartás? – belső migráció)

Kockázati csoportok

Szegénység, depriváció erősen közpolitika függő, de valószínűsíthető, hogy a jövőben inkább az időskori szegénység jelenti majd nagyobb problémát:

Ahol különösen érintett csoportnak tekinthetőek

- Aktív korokban alacsony jövedelmet elérők (minimálbéresek, feketén foglalkoztatottak), akik nyugellátása is alacsony lesz
- Egyszemélyes háztartásban élők (gender és családmodel!)
- Akik számára limitált a többlet-munkavégzés lehetősége (rurális térségek)

Összességében a ma is hátrányos helyzetű, kedvezőtlen helyzetű térségek körében jelenthet tömeges problémát az időskori szegénység, ami e terek további elnéptelenedését ösztönzi.

Depriváció a jövőben (?)

Szegénységi kockázat vs valódi depriváció

-Sok tényező, egyedi jellemzők, társadalombiztosítás, közpolitika

-Inkább csak figyelemfelkeltés céljára!

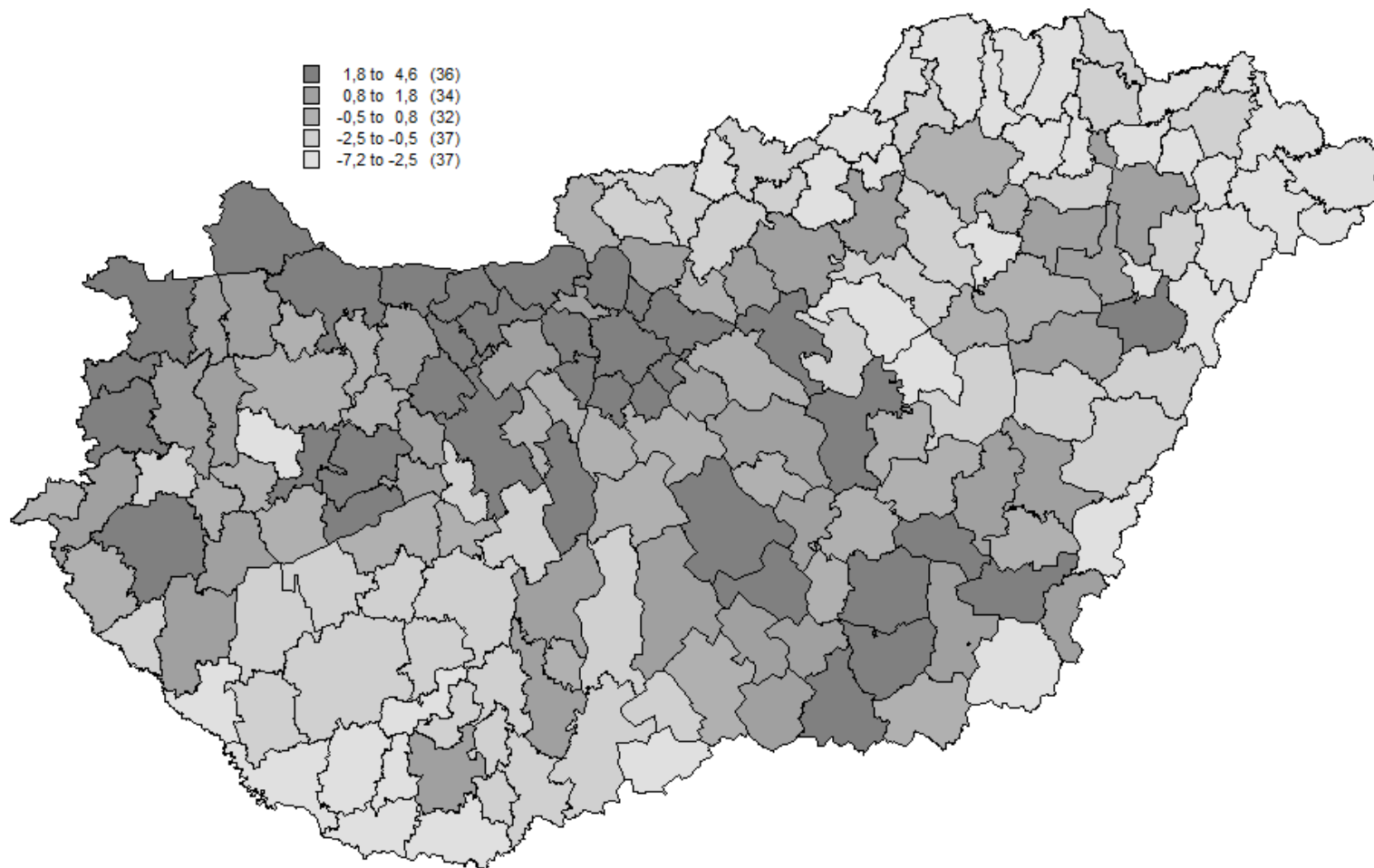
-Deprivációs tényezők:

- gazdasági függőség becslése (foglalkoztatottra jutó „eltartandó”)

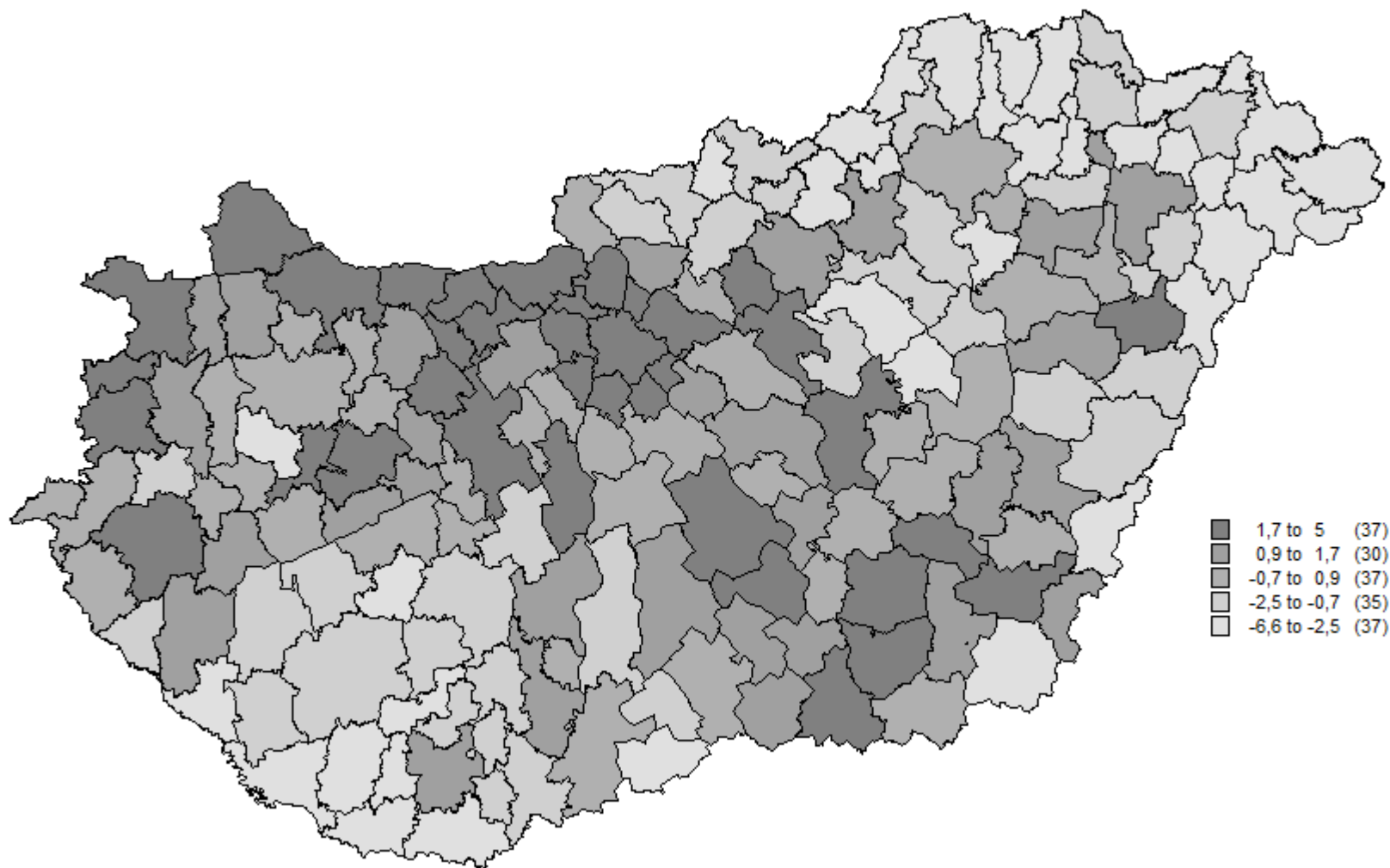
- alapvető közszolgáltatások elérhetősége (2011) időben stabil – urbanizáltság!

- foglalkoztatási ráta becslése (2011-es szint arányai megmaradnak)

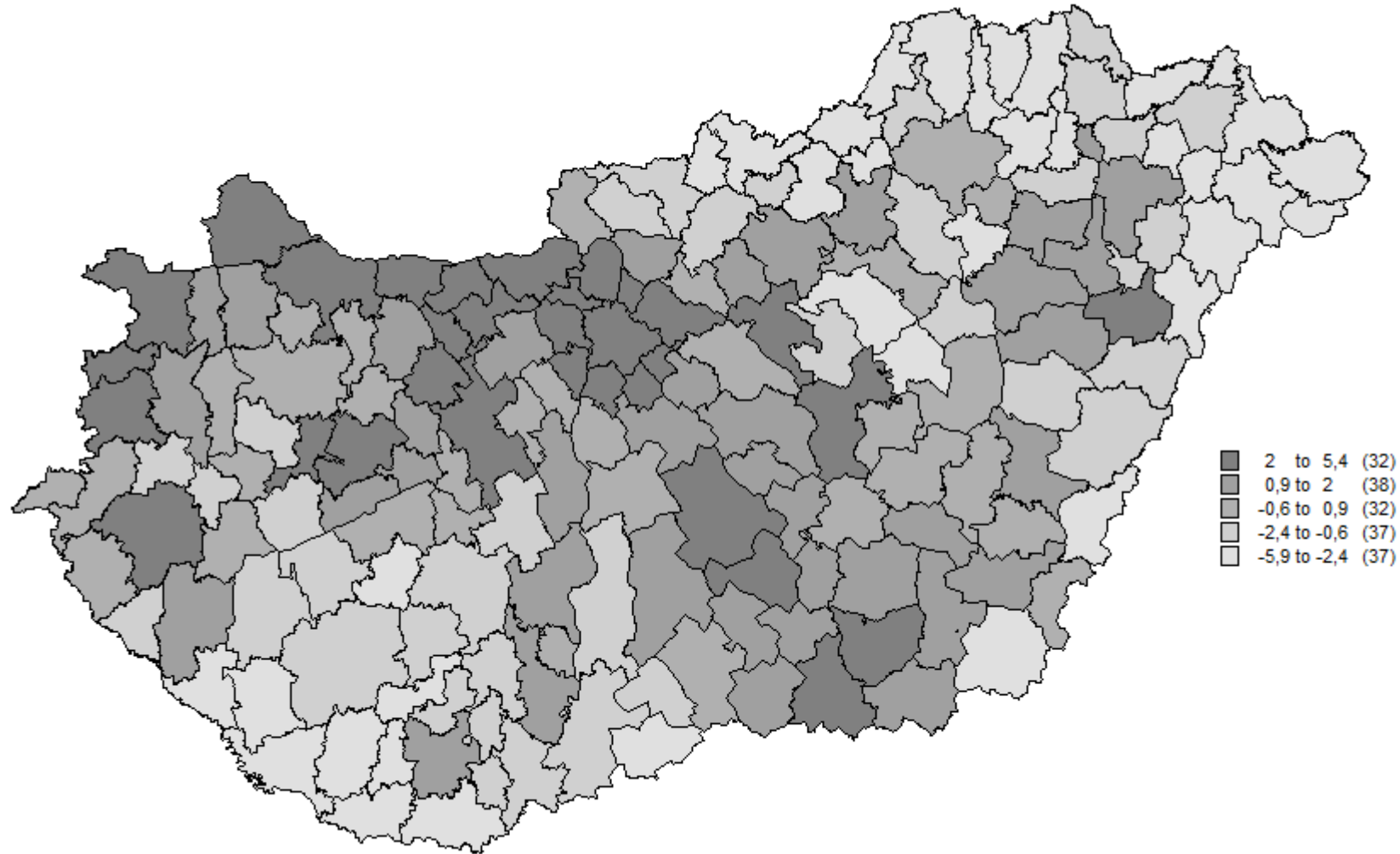
Járási szinten deprivációs index 2011-ben

Deprivációs index értékei 2031-ben

Deprivációs index értékei 2051-ben

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

koosb@rkk.hu

"A Magyarország hosszú távú társadalmi és gazdasági fejlődési pályájának előrejelzése projekt Izlandtól, Liechtensteintől és Norvégiától az EGT Alapok révén 175 ezer euró támogatásban részesül."